

Nyaktekercs

Nem téved a kedves olvasó, ez a kulturális oldal és a színházi rovat, és mi sem kevertük össze a cikkeket, nem valamely ornitológiai írás tévelygett ide. Mindössze arról van szó, hogy egykor valakik színjátszásra alkalmasnak gondoltak egy helyet, amely nem az. Ami különben nem meglepő, merthogy manapság valódi színházat leginkább csak másra sem jó helyeken próbálnak meg előállítani. Olyan termekben, ahová vagy a publikum, vagy a produkció fér be, külön-külön, de kettő együtt nemigen. A Tivoli is – amely színházzá válásának hosszú hányattatása végén a Budapesti Kamaraszínháznál kötött ki – is ilyen. Az egyébként koncepció is, hogy a színházat ne színházban játsszák, minthogy a sok évszázad alatt kialakult tradicionális elrendezés elválasztja, elkülöníti, elidegeníti a nézőt a játzóktól és a játéktól. Ez eddig rendben is volna, csakhogy ebből nem következik, hogy minden terem, ahol képtelenség a hagyományos színházi elrendezés, alkalmas korszerű színházi formák kialakítására.

Igaz, *Horváth Ferenc*, aki a főpincért alakítja, nem is színházba, hanem kávéházba invitálja az előcsarnoki lépcsősor tetején várakozó nézőket. A zsúfolt helyiség odalent azonban inkább csak az utóbbi évtizedek eszpresszóit idézi. A kávéházat egyébként *É. Kiss Piroska* díszletében két asztal képviseli a teremben keresztben leültetett nézőkkel szemben. Tény, hogy azoknál is történnek fontos dolgok, miközben lebonyolítják *Zsolt Béla* Oktogon című darabját. A fő események azonban a kétoldalal elhelyezett lakásokban játszódnak, a közönségtől jobbra és balra. Kapkodhatja hát a fejét, tekergetheti a nyakát, aki látni akar valamit, kiváltképp, amikor fölgyorsulnak az események, és a rendezés rá is játszik erre az elrendezésre. (Forgó szék nyilván szóba sem jöhet, lévén önmagában is drága, másrészt úgy legföljebb fele annyian férnénk be.)

A darab egyébként, amelynek mintegy tizenötödös televíziós változatát nemrég megismételték – nem tudni, hogy a színházi bemutatóhoz kedvcsinálónak vagy éppen lohasztónak szánták –, két szemszögből is ismét egyre időszerűbb. Hiszen a polgári erkölcsről, üzleti tisztességéről szól. Méghozzá sem romantikus, sem forradalmi hipokrizissal. Nem leleplezni, hanem megmutatni, ábrázolni akar. Mondhatni a szabadság, szerelem kettős jelszavát parafrázálja-korszerűsíti üzlet és szerelemmé. Ami végtére is jogos. A szerelem ugyan maradt, ami volt, még ha megnyilatkozási formái változnak is, de a szabadságról alighanem végképp kiderült, hogy legföljebb a pénz garantálhatja. Így aztán itt pátosza van a befektetésnek, az üzleti sikernek. A másik, ezzel szorosan összefüggő érénye a darabnak, a kis-közösségi, lokálpatrióta érzület színre vitele. Az Oktogon egy falu, ahol a kávéház

Az asszisztensnő és a fogtechnikus: Szerencsi Éva és Bán János

MTI-FOTÓ

éppolyan közösségi színtér, mint a piac, vagy a templom, vagy a kocsmá. Mondhatni mindegyik funkcióját egyesíti.

Berényi Gábor rendezése inkább ez utóbbira figyel. A nosztalgia. Amely már több évtizede ömlik értelmiségi fórumokról, de amelyből tudomásom szerint eddig még egyetlen igazi kávéház sem tudott föltámadni vagy újjászületni. És ebbe a nosztalgiaiba belefér a régi kabaré földézésé. Szabályszerű foghúzási jelenet például, ahogyan az a nagykönyvben meg van írva. Nem lehet nem röhögni. Igaz, utána viszont lehetetlen darabot meg jellemet építeni. A mesteri szórakoztatás és a művészi jellemábrázolás határmezsgyéjén csak *Tímár Évának* és *Gera Zoltánnak* sikerül végiggyensúlyoznia. *Bán János* nagyrészt megismétli a tévéjátékbeli szerepét, ami egyáltalán nem volna baj. Az már kissé zavart, hogy amikor én láttam az előadást, olykor kissé dekoncentrálnak mutatkozott, s mintha nem is a gátlásos fogtechnikus, hanem a színész maga lett volna görcsös, feszült. Aminek

persze száz, az előadástól független oka is lehet, de az is, hogy a végkifejlet előtt egy amúgy nagyon mulatságos kabaréjelenetben tökéletes idiotává kell alakítania a figurát, ami után már aligha lehet úgy fölemelkedni, hogy hitelesen szólaljon meg a mű lényege, a történet nagy csavarja, a szerelemből született érdekházaság paradox pátosza. A házasságközvetítőből *Hollósi Frigyes – Miklósy György* felváltva játssza a szerepet – eléggé érdes alakot formált, viszont egy rossz bonbonnal meg egy korty vacak likőrrel egészen pompás grimaszparádét produkált. *Rudolf Teréz* játssza a bizonytalan egzisztenciájú, kártyás főpénztáros lányát, akinek a bőrére, illetve a hozományára megy ki a játék. Neki nem jut ki az előadás hálás, mulatságos oldalából, csak a korszerű erkölcs, az újfajta emberi méltóság képviselője maradna. Megjelenítésében leginkább sápkóros szenvedésnek tetszik az öntudatos, emancipált, függetlenedni kívánó nő sorsa.

Zappe László